

İSRAİL ve FİLİSTİN' DE TÜRK İZLERİ

Zeytin Dağından Kudüs'ün görünümü

19–21 Şubat 2006 tarihinde İsrail'e Tel Aviv, Yafa, Kudüs, Elhalil, Beytullahim ve Eriha şehirlerini içeren 3 günlük bir seyahat yaptım. Bugünkü İsrail, dünkü Filistin topraklarındaki kan ve göz yaşı; Osmanlı imparatorluğu yani Türklerin adil, insani ve İslami yönetimi tarih sahnesinden çekildiğinden beri devam ediyor ve daha uzun süre devam edecek gibi görünüyor. Bu sıkıntılı toprakları görmek uzun süredir içimde bir özlem. Bunun en önemli sebebi Müslümanların ilk kıblesi, Peygamber Efendimizin Miraca yükseldiği Mescid-i Aksa'yı içinde bulunduran ve üç semavi din için kutsal olan Kudüs'ü görmektir. Ayrıca Zeytin dağından Mescid-i Aksa'yı seyretmek ve burada Türklerin en ihtişamlı imparatorluklarından biri olan Osmanlı'yı yad etmek, Cemal Paşanın meşhur karargâhını görmek ve bu bölgedeki muazzam Türk eserlerinin mevcut durumunu tespit etmek.

THY uçağı ile 1.5 saatlik yolculuktan sonra Tel-Aviv indik. Havaalanı çok modern bir görünümde değildi. Kısa bir sorgulanmadan sonra giriş yaptık. Aslında İsrail'e giriş çıkışlarda ciddi sorgulamalar yapılıyor. Bunun sebebi herkes için bilinen sorunlardır. Önce başkent Tel Aviv'i gezdik. Tel Aviv yeni bir yerleşim bölgesi. Tarihî özelliği yok. Her taraf ruhsuz beton buloklar. Söylenecik çok fazla olumlu bir şey yok. Yahudiler ve İsrail hükümeti başkent olarak Tel Aviv'i değil Kudüs'ü görüyor ve bakanlıkların bir kısmı da buraya taşınmış. Ancak dünya bunu kabul etmiyor. Büyükelçiliklerin hemen hepsi Tel Aviv'de. Gelecek nasıl şekillenecek onu hep birlikte göreceğiz.

Tel Aviv

Tarihi Osmanlı Şehri YAF A'dayız

Tel Aviv sınırları içinde tek Osmanlı eseri **Hasan Paşa Camisidir**. Bu da Yafa ile Tel Aviv arasındadır. Burada çok zaman harcamadan hemen Yafa şehrine giriyoruz. **Yafa** tarihî bir kent ve başkent Tel Aviv ile bitişmiş durumda. Yafa portakallarının ana yurdu. Osmanlı'nın Akdeniz kıyısındaki önemli sevkiyat merkezlerinden biri. Yafa'da bizi ilk karşılayan Osmanlı eserleri **2. Abdülhamid Saat Kulesi**, solda **Hanlar** ve sağda da **Mahmudiye Külliyesi** oldu. Bu Türk eserleri tarihin her türlü acımasızlığına meydan okur bir şekilde tüm güzellikleri ile bize **"bizi garip ve öksüz bırakıp gittiniz, ancak buradayız ve ümitle sizi bekliyoruz"** dediklerini hissedebilir gibi oluyor insan burada.

YAF A: Solda Hanlar, ortada Abdülhamid Saat Kulesi ve sağda Mahmudiye Külliyesi

Yafa'nın ara sokaklarından ilerleyerek sahili karşılayan surların üstüne geldik. Buradan Akdeniz'i seyrederken önümde farklı mimarisi ile **Bahriye Camisi** adeta bölgeye mührünü vuruyordu. Osmanlı Yemen'e asker sevkini Mersin Limanından başlatmış. Mersinden kalkan gemiler Yafa Limanına iner ve askerleri burada indirilmiş. Adından da anlaşılacağı üzere Bahriye Camisi işte o Yemen'e giden Yemen'e giden Bahriyelilerimizin yaptığı bir camidir. Yafa'daki eserlerin bazıları oldukça bakımlı idi. Şehirde geniş bir restorasyon çalışması vardı. Ocak ayında İstanbul'da Ahırkapı'dan Sultanahmet'e, Gülhane'den Sarayburnu'na ve sahilden tekrar Ahırkapı'ya doğru bir gezi yaptım. **Osmanlı Çesmelerin göz pınarları kurumuş** içler acısı hali ve kitabelerinin perişanlığını gördükten sonra Yafa'daki bu durum gözlerimi yaşarttı. Öğle namazını 4 kişi olarak Bahriye Camisinde kıldık. İmam öğle ezanını okurken “nerde o eski günler ve cemaatler?” diye düşünmekten kendimi alamadım.

Yafa Limanı Bahriye Camisi

Yafa Türk tarihinde önemli yeri olan sahil şehirlerinden biridir. Surlar üstünden Akdeniz'i seyrederken tarih bir film şeridi gibi gözlerimin önünden geçti ve içimden **“ah bu Yafa limanının dili olsa da konuşsa!” diye düşündüm.** Konuşsa da bize Yemen'e giden Mehmetçiklerin bu ara istasyonda ne büyük sıkıntılar çektiklerini anlatsa. Hicaz'ın güvenliğini Yemen'de gören Osmanlı'nın İslam için seve seve şehadet şerbetini içen evlatlarına İngilizlerin ve İngiliz oyunlarına gelenlerin neler yaptıkları tek tek saysa. Yafa'da bunları düşünerek şehitlerimiz için bol bol dua ettim. Ayrıca **“Portakalın en güzelini Yafa'da yiyebilirsiniz“ sözünün doğruluğunu tecrübe etmek için birer portakal suyu içtik ve börek yedik.** Lezzetin çok iyi olduğuna kefilim. Yafa'yı ziyaret edenler portakalın tadına bakmadan buradan ayrılmayınlar. Zaten Yafa portakalları da adını buradan almaktadır. Yafa'da gezimizi tamamlayarak meşhur portakal bahçeleri arasından ilerleyerek Kudüs'e doğru yola koyulduk.

Müslümanların 3. kutsal kenti Kudüs-ü Şerif

Kudüs'e yaklaşık bir saatlik yol var. Yolda Osmanlı karakol binasını görüyoruz. Kudüs'ün Müslümanlar için önemi büyük. Çünkü Müslümanların ilk kiblesi Mescid-i Aksa burada. Mekke ve Medine'den sonra İslam'ın üçüncü kutsal kenti. İslam dinine göre kutsal kentler sıralaması Mekke-i Şerif, Medine-i Şerif, Kudüs-i Şerif, Şam-ı Şerif, İstanbul (Eyüp Sultan dolayısıyla), Buhara-i Şerif, Mezar-ı Şerif diye devam eder. Hebron vadisini seyrederek

Kudüs'e giriyoruz. Dr. Haluk Dursun ve Mustafa Saraç bölge hakkında bize bilgi aktarıyorlar. Bizde heyecan doruğa çıkıyor. Kudüs'ün büyümlü atmosferi içinde Zeytin Dağına doğru yol alıyoruz. Cemal Paşa'nın Zeytindağı'ndaki karargâhının önünden geçerek (**Osmanlı 4. Ordu Karargâhı**) Mescid-i Aksa'nın en güzel seyredildiğı Zeytin Dağındaki tepeye geliyoruz.

Osmanlı 4. Ordu Karargâhı – KUDÜS

Akşam olurken Zeytin dağından Mescid-i Aksa'yı seyre koyuluyoruz. Mustafa Saraç, Kudüs'ün tarihi hakkında bilgi veriyor. Harem sınırları içindeki Aksa Camisi ve Kubbetüs Sahra'nın büyüleyici görünümü bizi mest ediyor. Akşam karanlığı çökerken Mescid-i Aksa'nın seyrine doyum olmuyor.

Kubbetüs Sahra - Kudüs

Mescid-i Aksa'da Yatsı Namazı

Oradan otelimize gidiyoruz. Biraz dinlendikten sonra yatsı namazı için Aksa camisine dönüyoruz. Mescid-i Aksa'nın iç kısmını ilk kez göreceğim olmanın verdiği heyecanı anlatabilmem mümkün değil. Bunu anlayabilmek için yaşamak gerekir. Kapıdan girilmeden önce kısa bir sorgulama oluyor. Artık Harem sınırları içindeyiz. Karşımızda Kubbetüs Sahra ve Aksa camisi tüm ihtişamları ile duruyor. Heyecanım daha da yükseliyor. Hemen makineme sarılıp Harem'in gece görüntülerini çekiyorum. Gece görüntüleri gündülden daha muhteşem. Gök yüzüne doğru yükselen ışıklar "kıyamete kadar burası Müslümanların olacaktır" diye adeta haykırıyor. Bu duygular içinde Aksa Camisinde ilk namazımızı huşu içinde eda ediyoruz. Cemaatte hiç bir yerde görmediğim yüz ifadesini görüyorum. Bu ifade bu kutsal mekânı cemaatsiz bırakmamanın verdiği mutluluk ifadesi. Sonra otelimize gidip dinleniyoruz. Çünkü ertesi gün bizi çok yoğun bir program bekliyor.

Mescid-i Aksa Camisi iç mekan

Hedefimiz Hz. İbrahim'in Kabrinin bulunduğu El Halil Şehri

Ertesi gün sabah erkenden kalkıyor ve yola koyuluyor **Kanuni Sultan Süleyman**'ın yaptırdığı **Sultan Barajı** üzerinden geçerek Kudüs'ten çıkıyor ve çok önemli bir kent olan El Halil'e doğru yola gidiyoruz. Kanuni döneminde Kudüs'e pek çok eser yapılmıştır. Okul, çeçme, yol, ibadethane su kanalları ve barajlar gibi. Kanuni Barajıda bunlardan şanslı olanlardan birisidir. Çünkü bu günlere ulaşabilmiştir.

Sultan Baraji - Kudüs

Kudüs'ün kenar mahallelerinden geçerken **Hicaz Demiryolunun Kudüs İstasyonunu** arabadan çekiyorum. II. Abdülhamid döneminde tamamen Türk Mimar ve Mühendislerinin emeği ile yapılan Hicaz Demiryolunun en önemli istasyonlarından birisi de Kudüs İstasyonu idi. Kudüs İstasyon Binasının harap halde olduğunu görüyor ve çok üzülüyoruz. İnşallah Medine İstasyonu gibi Kudüs İstasyonu da restore edilir ve **Türk Kültür Mirası** olarak ebediyete kadar devam eder.

Hicaz Demiryolu Kudüs İstasyonu

Kudüs şehir sınırından çıkarken araba değiştirip, Filistin pilakalı bir arabaya geçiyor ve El Halil kentine giriyoruz. El Halil Müslüman Filistinlilerin yoğun olarak yaşadığı bir kent. Kentin etrafı İsrail'in yaptırdığı 4-5 metre yükseklikteki beton duvarlarla çevrili. Duvarın üzerine ise **“sizin ile barış içinde olmak istiyoruz”** yazılı. Hem adamları modern hapishaneye atacaksın ve hem de barıştan bahsedeceksin. Bunu anlamak mümkün değil.

İsrail'in El Halil Şehri etrafına yaptığı Utanç Duvarları

El Halil'de öncelikli hedefimiz **Hz. Halil İbrahim Mescidini** ziyaret etmek. Bunun çok kadar kolay bir iş olmadığını Dr. Haluk Dursun bize anlatıyor. Çünkü daha önceki ziyaretlerde de bir takım sıkıntılar çekilmiş. Mescit tamamen İsrail ordusunun ablukası altında. Özel izinle giriliyor ve ciddi aramalar yapılıyor. Bir kaç denemeden sonra zor da olsa mescide girmeyi başarıyoruz. Mescit ikiye bölünmüş durumda. Müslümanlara açık olan kısmında **Hz. İbrahim ve ilk eşi Sara'nın, Hz. İshak ve eşinin** türbeleri mevcut. Diğer kısmı ise Yahudilere açık. Burada da **Hz. Yakup ve eşinin** kabirleri bulunuyor. Yahudiler ve Müslümanlar ziyaretlerini ayrı kapılardan girerek yapıyor.

Hz. Halil İbrahim Mescidi - El Halil

Mescidin minberi çok değerli bir eser. Bu minber iki yerde daha var. Biri Şam'da Emevi camisinde, diğeri de Mescid-i Aksa da Aksa camisinde. Aksa camisindeki fanatik Yahudiler tarafından yapılan Aksa baskınında yakılmış. Daha sonra bir Türk usta tarafından aynısı yapılmış ve yakında yerine konulacak. Camide ziyaret ve ibadetlerimizi yaptıktan sonra hüzünlü bir şekilde Elhalil'i terk ediyoruz. Çünkü bu topraklar artık işgal altında. Filistinliler ciddi sıkıntılar içinde. Umarım İsrail hükümeti bu yanlış yoldan döner ve insani normları öne

çıkarak Filistinlilerle barış içinde yaşamının yollarını bulur. Bu çok mu zor? Asla değil. Çünkü Osmanlı yani Türkler ortalama 400 yıl bir çok milliyeti ve dini bu topraklarda barış içinde yaşatmayı bilmişlerdir. Bu örnek alınabilir. El Halil’de pek Osmanlı eseri yok. Bu sebeple buradan size **Halil İbrahim Mescidi** dışında bir şey gösteremeyeceğim.

Kudüs’ün Tarihçesine Bakalım

El Halil’den Kudüs’e geri dönüyoruz. Kudüs’ü gezmeden önce sizlere tarihçesinden biraz bahsetmek istiyorum. Bu bölgenin tarihi çok eskiye dayanmaktadır. Çünkü Peygamberlerin babası olarak kabul edilen **Hz. İbrahim** MÖ 5000 yıllarında Urfa’da doğduğu ve yaşadığına inanılır. Ancak El Halil ve Mekke’de de bulunmuştur. Hz. İbrahim’den sonraki peygamberlerin büyük çoğunluğu bu bölgeye gelmiştir.

Kudüs MÖ.1049’da Hz. Davut tarafından alınarak Başkent ilan edilmesinden sonra önemi artmaya başlar. Hz. Süleyman Mescidinin inşasından sonra ise bölgenin en önemli şehri haline gelir. Daha sonra sırasıyla MÖ 586–332 arasında Perslerin, MÖ 332–63 arası Büyük İskender’in, MÖ 63-MS 330 arası Roma, MS 330–636 arası Bizans hâkimiyeti altında girer. Nihayet 636’da Hz. Ömer, Yermük savaşını kazanarak Bizans hâkimiyetine son verir ve böylece Kudüs’de İslam hâkimiyeti başlar. Hz. Ömer Kudüs’e girer ve Patrik Seferyanus’tan anahtarı teslim alır. Patrik Hz. Ömer’e Kıyam kilisesinde ibadetini yapabileceğini söylemesine rağmen o kabul etmez ve kiliselerinde ibadetlerine devam etmelerini söyler.

Kıyam Kilisesi – KUDÜS

Sonra Kıyam Kilisesinin karşısındaki boş alanda namazını kılar. Bu gün o alanda Hz. Ömer mescidi bulunmaktadır. Daha sonra da meşhur **Ömer Belgesini** yayınlayarak herkesin dininde serbest olduğunu, kimseye zorlama yapılamayacağını deklere eder. İşte **İslam hoşgörüsü** budur. Dinde zorlama yoktur. 1099’a kadar Müslüman Araplar bölgeye hakim olur.

1099'da Haçlı orduları Kudüs'ü işgal eder ve şehirde akla hayale gelmeyecek bir katliam gerçekleştirirler. Nerdeyse halkın tamamını kılıçtan geçirirler. İşte **Haçlı Zihniyeti** de budur. 1099'da haçlı zihniyeti ne ise bu gün de odur. Bu haçlı zihniyeti 1099'da Kudüs'de yaptığı katliamın aynısını 15. yüzyılda İspanya'da Araplara ve Yahudilere, 19. yüzyılda Balkanlarda Türklere ve diğer Müslümanlara, daha sonra Kıbrıs'ta Türklere, 20. yüzyıl sonlarında yine Balkanlarda Türk-Boşnak ve diğer Müslüman milletlere, daha sonra da Afganistan ve Irak'ta Müslüman Arap ve Türk unsurlara ve nihayet Filistin'de Yahudiler, Müslümanlara yapmaktadırlar. Ama bir gün hesap dönecek ve bu yaptıklarının karşılığını alacaklardır. Çünkü Yüce Allah mazlumun yanındadır.

1187'de Selahaddin Eyyubi tarafından feth edilen Kudüs, daha sonra Memlükler ve nihayet 1517'de Osmanlıların eline geçer ve 1918 yılına kadar aralıksız 400 yıl sürer. Osmanlı dönemi Kudüs'ün en muhteşem dönemidir. Büyük Hakan Yavuz Sultan Selim tarafından 1517'de alınan Kudüs'e aslında ilk giren Türk komutan **Atsız Beydir** ve 1070 ile 1076'da iki kez şehri ele geçirmiştir. 1536–1542 yılları arasında **Kanuni Sultan Süleyman** tarafından Kudüs'ün etrafındaki 4 km uzunluğunda ve 20 m yüksekliğindeki **Surlar** yeniden yapılmıştır. Kudüs'un yedi kapısından biri ve en muhteşemi olan **Şam Kapısı Türk Eseridir**. Şehrin her yerinde Osmanlı'nın mührünü görmek mümkündür. Bu konuya ileriki bölümde döneğiz.

Kanuni tarafından yaptırılan Şam Kapısı – Mescid-i Aksa -KÜDÜS

Osmanlı 5.116 şehit vererek Filistin topraklarını 1917 sonlarında terk eder. Bundan sonra Filistin'in ve Kudüs'ün acı günleri başlar. 1948'e kadar İngiliz hâkimiyetinde geçen zamanın ardından İsrail kurulur ve acılar daha da katlanarak devam eder. Ondan sonrası ise hepimiz için malum olduğundan dolayı tarihçeyi burada noktalayalım ve Kudüs'ü gezmeye başlayalım.

Öğleden sonra önce sur dışında panoramik bir gezi yapıyor ve Kanuni Sultan Süleyman'ın onardığı ve hâlâ ihtişamından hiç bir şey kaybetmeyen Kudüs Antik kentinin surları etrafından dolanarak Emevi Sarayının altında arabadan iniyoruz. Aslında Kudüs **Süleymanlar kentidir**. Yani Kudüs'ün ilk imarı **Hz. Süleyman** döneminde, ikinci imarı ise **Kanuni Sultan Süleyman** döneminde olmuştur. Bu sebeple Kudüs'teki Osmanlı eserlerinin çoğu Kanuni dönemine aittir. Önce Harem sınırı dışında Emevi Sarayını geziyor ve oradan Zeytin Dağını ve **Cemal Paşanın 4. Ordu Karargâhını** izliyoruz.

Mescid-i Aksa Camisinin hemen arkasında Emevi Sarayı Kalıntıları

Sur içine Davut kapısından girerek Davut Peygamberin kabrini ziyaret ediyoruz. Orada Hz. İsa'nın 12 havarisi ile son akşam yemeğini yediği kiliseyi ziyaret ediyor ve Kudüs'ün harika mimarisinin şaşkınlığı içinde ara sokaklarda yol alıyoruz. Dünyada gördüğüm en güzel ve etkileyici Orta Çağ taş mimari örneklerinin bazılarını burada görüyoruz. Orta çağ mimarisini güzel örneklerini Yemen ve Rodos'da da görmek mümkündür. Ancak yıllardır savaş sürmesine rağmen Kudüs'deki bu eserlerin böyle kalmasına şaşmamak elde değildir.

Ara Sokaklar – Kudüs

Sokak aralarında Filistinli kadınların sebze ve diğer ürünleri sattıklarını görüyoruz. Ancak çok canlılık olduğunu söylemek mümkün değil. Sur içindeki gezimize Hristiyanlar için çok kutsal olan Kıyam kilisesi ile devam ediyoruz. Bu kilisenin önemi Hristiyan inancına göre Hz. İsa'nın çarmıhtan çıkarıldığı ve yıkıldığı kilise olmasıdır. Bu kilisenin hemen karşısında Hz. Ömer camisini ziyaret ediyoruz ve ikinci namazını kılıyoruz.

Sebze Satan Filistinli Kadınlar - Kudüs

Oradan Kudüs kentinin büyüleyici güzellikteki çarşılarına dalıyoruz ve dolaşırken gözümüze **Haseki Sultan Külliyesi** takılıyor. Hani hatırlamanız için söylüyorum İstanbul Haseki

Hastanesini de yaptıran Kanuni'nin hanımı Haseki Hürrem Sultan'tan bahsediyoruz. Haseki Hürrem Sultan Kudüs dışında Mekke ve Medine'de de Vakıflar kurmuştur.

Onu hemen çekiyoruz ve dar sokaklardan ilerleyerek **Ağlama Duvarına** yani Yahudiler için en kutsal olan bölgeye geliyoruz. Bu duvar aslında Mescid-i Aksa'nın dış duvarıdır. **Hz. Süleyman Mabedidir**. Yerden yaklaşık 19 metre yükseklikte, aşağıya doğru ise 14 metre derinliktedir. Yahudiler ağlama duvarında kadın-erkek ayrı yerlerde ibadet ediyorlar.

Hz. Süleyman Mabedi (Ağlama Duvarı) - Kudüs

Hareme giriyor ve Aksa camisinde akşam ve yatsı namazını kılıyoruz. Cemaat çok olmasa da 4-5 saf olabiliyor. Hareme girerken önce İsrail askerleri tarafından sorgulanıyoruz. Çünkü Harem'in dış güvenliği İsrail asker ve polisi tarafından sağlanıyor. Bunu güvenlik için yaptıklarını söylüyorlar. Bir diğer güvenlik elemanı da Mescid-i Aksa Vakfının üyeleri. Bunlar da gayrimüslimlerin girmesini engelleyerek tatsız olayların olmasını önüyorlar. Kubbetüs Sahra ve Aksa camisi gece görüntüleri çok etkileyici. Harem sahası içinde **Kanuni Sebili**ni çekiyoruz. Bu sebil Aksa camisi ile Kubbettüs Sahra arasındadır. Kanuni Sebili restore edilmek yerine mermer ile kablanaarak aşağıdaki resimde görüldüğü gibi eski görünümünü yok edilmiştir. Kubbetüs Sahra'nın **Dış Cephe Çinileri** ve üzerindeki **Yasin Suresi** de 2. Abdülhamid dönemine aittir.

Kanuni Sebili – Mescid-i Aksa

Haremdeki bir diğer Osmanlı eseri ise **Kasım Paşa Sebilidir**. Bu sebil Kanuni'nin Kudüs Valisi Kasım Paşa tarafından yaptırılmıştır. Harem sahası dışında da çeşitli Osmanlı çeşme ve eserlerine sıkça rastlıyorsunuz. Kısacası Türk mührü Kudüs'ün her alanında mevcuttur. Ancak Kudüs sınırları içinde aynen Mekke ve Medine'de olduğu gibi Osmanlı dönemine ait içinde cami de içeren çok büyük bir külliye yoktur. Bunun sebebi bu kutsal yerlerin ihtişamını gölgelememek zihniyetidir. Oysa İsrail'in diğer kentlerinde **Yafa'da Mahmudiye külliyesi** ve **Hayfa'da Cezzar Ahmet Paşa Külliyesi** tüm ihtişamları ile yıllara meydan okumaktadırlar.

Kasım Paşa Sebili- Mescid-i Aksa : Kudüs

Kudüs'ün kalbinin kalbi Kubbetüs Sahra'dır. Mescid-i Aksa'nın tam orta yerinde bulunan bu mescidin kubbesi altın kaplamadır. Bu altın varakın altında ise muallak taşı bulunmaktadır. Bu taş görünüm olarak sanki boşlukta duruyor hissi verdiği için böyle isimlendirilmiştir. Peygamber Efendimiz bu taşın üstünden Mirac'a yükselmiş ve bir rivayete göre bu taşın altındaki mağarada, bir başka rivayete göre mescidin girişindeki sağ tarafta kendisinden önce gelmiş tüm Peygamberlere Mirac'dan önce namaz kıldırılmıştır. Burada daha çok hanımlar namaz kılmaktadır. İç ve dış mimari tarzı ve işlemleri çok güzel. İç işleme sanatı açısından dünyadaki en güzel mescit olarak bilinmektedir.

Muallak Taşı - Kubbetüs Sahra – Mescid-i Aksa / Kudüs

Kudüs'e gideceklere Aksa Camisinde bir sabah namazından sonra Harem'den Zeytin Dağını seyretmelerini ve oradan yürüyerek Hebron vadisinden Zeytin Dağına çıkmalarını ve Mescid-i Aksa'yı gün doğarken dakika dakika izlemelerini tavsiye ediyorum. Bu kadar duygu dolu ve güzel manzarayı Mekke ve Medine dışında dünyanın hiç bir yerinde bulamayacaklarından eminim. Seyrederken tüm peygamberleri, İslam dininin doğuşunu, Mirac hadisesini, bu kutsal topraklar için şehit düşenleri, hasseten Mehmetçikleri düşünmelerini ve bol bol dua etmelerini diliyorum.

Zeytin Dağından Mescid-i Aksa'nın Seyri

Burada Hebron (**Kıyamet**) vadisinden de bahsetmek istiyorum. Bu vadi Zeytin Dağı ile Mescid-i Aksa arasındaki vadidir. Vadinin Zeytin dağına bakan yamacında **Milletler Kilisesi**, kilisenin etrafında Hz. İsa'nın altında dinlendiğine inanılan kutsal zeytinlik, üstünde Rus Ortodoks kilisesi ve bitişiğinden başlayıp Zeytin Dağına kadar çıkan Yahudi mezarlığı uzanır. Yahudi inancına göre bu bölgeye gömülmek çok kutsaldır. Bunun sebebi ise kıyametin buradan kopmaya başlayacağı ve ilk haşır olayının da burada gerçekleşeceğine inanmalarıdır. Bu sebeple burada bir mezar yerinin ücreti binlerce dolara kadar çıkabiliyor. Mescid-i Aksa'ya bitişik olan kısım ise **Müslümanların Mezarlığıdır**. Şimdi bu mezarlığa Kanuni surlarının bitişiğine **Türk Şehitliği** yapılma planı var. Bundan daha ilerde bahsedeceğim.

Hebron (Kiyamet) Vadisi - Kudüs

Şimdi de Beytullahim Şehrini Gezelim.

Burası daha çok Hıristiyan Filistinlilerin yaşadığı bir yerdir. Buranın bir diğer özelliği Hz. İsa'nın doğduğu mağaranın burada oluşudur. Şehrin eski mimari yapısı aynen Kudüs'de olduğu gibi korunmuştur. Yeni yapıların mimarisi eskilerin aynısıdır. Yıllardır savaş olmasına

rağmen mimaride bir bozulma olmayışı çok ilginçtir. Oysa biz ülkemizde eski mimari yapıyı bulok apartmanlar ve biraz da para uğruna yok ettik.

Hız. İsa'nın Doğduğu Kilise - Beytullahim

Şehir içinde kısa bir tur attıktan sonra Hız. İsa'nın doğduğu mağara üzerine yapılan kiliseyi ziyaret ediyoruz. **Kiliseye küçük bir kapıdan ancak başınızı eğerek girebiliyorsunuz.** Bu kilisenin kapısı dikkatli bakınca da belli olduğu gibi çok yüksek ve geniş imiş. **Burayı ziyarete gelen eski soylular ve kırallar atlarından inmeden kilisenin içine girerlermiş.** **Bu hareketi dini mekânlar için uygun bulmayan Osmanlı, kapıyı küçülterek bu hale getirmiş.** Böylece kiliseye herkes başını eğerek girmek durumunda kalmıştır. İşte Türklerin emri altındaki insanlara ve onların dinî inanışlarına saygısının en yüksek mertebesidir bu. Bu nedenle Osmanlı Ortadoğu'yu, Balkanlar ve Kafkasları yüzyıllarca huzur içinde tutabilmiştir.

Hız. İsa'nın doğduğu Kilise'nin Türkler tarafından yaptırılan Giriş Kapısı

Kilisenin çıkışında sağ tarafta boş bir alanın girişindeki tabelada **Türk Şehitliği** diye bir ibare bulunmasına rağmen bunu tam aydınlatamadık. İnşallah Kudüs baş konsolosu Ercan Özer bu konuya da araştırır. Çünkü Özer bey daha önce Ürdün Büyükelçiliği görevinde 84 Osmanlı eserini insanlığın kullanımına kazandırmış üstün kabiliyetli, çalışkan ve vatansever bir diplomatımızdır. İsrail’de de aynen Ürdün’de olduğu gibi çalışmalar yapmaktadır. Kudüs’de Türk Bayrağının dalgalanacağı bir şehitlik oluşturmaya çalışmaktadır. Bu çalışmalarında kendisine başarılar diliyorum ve Türk Dışişleri görevinde bulunan büyükelçilerin hepsinin bu şekilde davranması gereği üzerinde vurgu yapıyorum.

Gezimizin son durağı meşhur Eriha şehri

Şehrin tarihi 10 bin yıl kadar eskiye gitmektedir. Deniz seviyesinde 420 metre aşağıda olan şehir, Filistin bölgesi içinde kalmaktadır. Kudüs’den Eriha yönüne hareketimizden sonra devamlı irtifa kaybediyoruz. Gittikçe sıcaklık artıyor. Bir süre ilerledikten sonra bir tepenin üzerinde çok güzel bir kervansaray görüyoruz. Dr. Haluk Dursun bunun Nebi Musa tepesinde bir **Osmanlı Kervansarayı** olduğunu ve içinde de **Hz. Musa’nın kabrinin bulunduğu** söylüyor. Kervansarayı ziyaret ediyor ve dualar okuyoruz. Bir süre dinleniyoruz. Kervansaray resminden de görüldüğü gibi bir tepede kurulmuş. Suyu akıyor ve çok güzel dizayn edilmiş.

Hiz. Musa’nın Kabri bulunan Osmanlı Kervansarayı - Eriha Yolu Üzeri

Burada yine Türk milletinin engin hoşgörüsü ile karşı karşıya kalıyorsunuz. Artık bu ulvi millete mensup olmaktan ne kadar övünseniz azdır. Türk milleti insanlığa hizmet için yaratılmış, Peygamber Efendimizin methine mazhar olmuş yüce bir millettir. Burada da olduğu gibi Türkler sadece İslamiyet’le ilgili kutsal yerleri değil, Hıristiyanlar ve Yahudilerle ilgili kutsal yerleri de ihya etmiş büyük bir millettir. Bu millete kötülük edenler er ya da geç belalarını bulacaktır. Bundan emin olunuz.

Kervansaraydan hüzünle ayrılarak Eriha’ya yani Ölüdeniz’e doğru yola devam ediyoruz. Nihayet varıyoruz. Filistin polisi tarafından kısa bir sorgulamadan sonra şehre giriyoruz. Filistin şehirlerinin hemen hemen hepsi aynı. Fakir ve bakımsız bir görünümde. Oysa İsrail şehirleri çok bakımlı. Yol boyu giderken Yaser Arafat’ın evinin önünde biraz duruyoruz. Evinin bahçesinde küçük bir kilise görüyoruz. Bu kilise karısı için yaptırılmış. Çünkü karısı Hıristiyan idi. Eriha’da çok zengin ve verimli toprakların varlığı bizi sevindiriyor. Bol meyve ve hurma yiyoruz. Çünkü burası meyve sebze cenneti. Kısa bir şehir içi gezintisinden sonra meşhur Lut gölü kenarına geçiyor ve bir süre dinleniyoruz. Gölü seyrederken doğru yoldan sapan Hz. Lut’un kavminin nasıl helak olduğunu düşünüyoruz ve yoldan sapanların doğru yolu bulmaları için Yüce Allah’tan yardım diliyoruz.

Lüt Gölü - Eriha

Kudüs, Yafa, Elhalil, Beytullahim ve Eriha. Dünkü Filistin toprakları. Bugün ise İsrail devletinin işgali altında. Bunlar İslam dini ve Müslümanlar için asla vazgeçilmeyecek topraklardır. Yahudiler ve Hıristiyanlar için de önemli merkezlerdir. Yani bu topraklarda herkesin huzur içinde yaşaması gerekiyor. Bunu tarihte başaran milletlerden biri Osmanlı idi. Bunu bugün Filistin’de çocukların başardığını görebiliyoruz. Çünkü Filistinli ve İsraili çocuklar barış içinde birbirleri ile oynayabiliyorlar. Ancak bunun devamlı olmasına büyükler müsaade etmiyor. Oysaki bu topraklar her iki toplumu içinde barındırabilecektir.

Otelimizin önünde oynayan Filistinli ve Yahudi Çocuklar

Kudüs ziyareti sırasında Dışişleri Bakanımız Abdullah Gül'e bir Filistinli "bizi kurtarın!" diye bağıyordu. Bunu tüm dünya duydu. Kudüs'ün tapusu da hâlâ bizde olduğuna göre demek ki bu toprakları emanet verdik. Ancak bugünkü idareciler emanete hıyanet içindeler. Kudüs'ün tarihçesinde gördüğümüz gibi bu topraklar birçok milletin eline geçti. Ancak en fazla Türklerde kaldı. Gelecek mutlaka hayırlara gebe dir. Görelim Mevla ne eyler, ne ylerse güzel eyler. Bekleyelim ve görelim.

İsrail yazımızın sonuna geldik. Kuzey İsrail kısmından bahsedemedik. Çünkü o bölgeye gidemedik. Özellikle Hayfa'yı görmek, Cezzar Ahmet Paşa Külliyesi ve oradaki diğer Osmanlı eserlerini çekmek için bir başka seyahate ihtiyaç olacak. Bu yazımızda da Ortadoğu Coğrafyasının bu güzide bölgesinde ecdadımızın yani Osmanlının 400 yıl farklı dinleri ve milliyetleri barış içinde yaşattığını, milyonlarca Osmanlı altını bu bölgelerin imarı için harcadığını, bu kutsal topraklar için binlerce şehit verdiğini bir kez daha gördünüz. Dünya barış için ve İslam Ülkeleri ise kurtuluş için bir ışık bekliyor. Bu ışık Türk Milletidir. Türk Milletinin milli ve manevi değerlerine sarılarak kalkınması, Türk Uluslar Topluluğunu kurması, mazlum milletlerde ve özellikle İslam Ülkelerindeki batı emperyalizmine son vermesi dilekleriyle.